

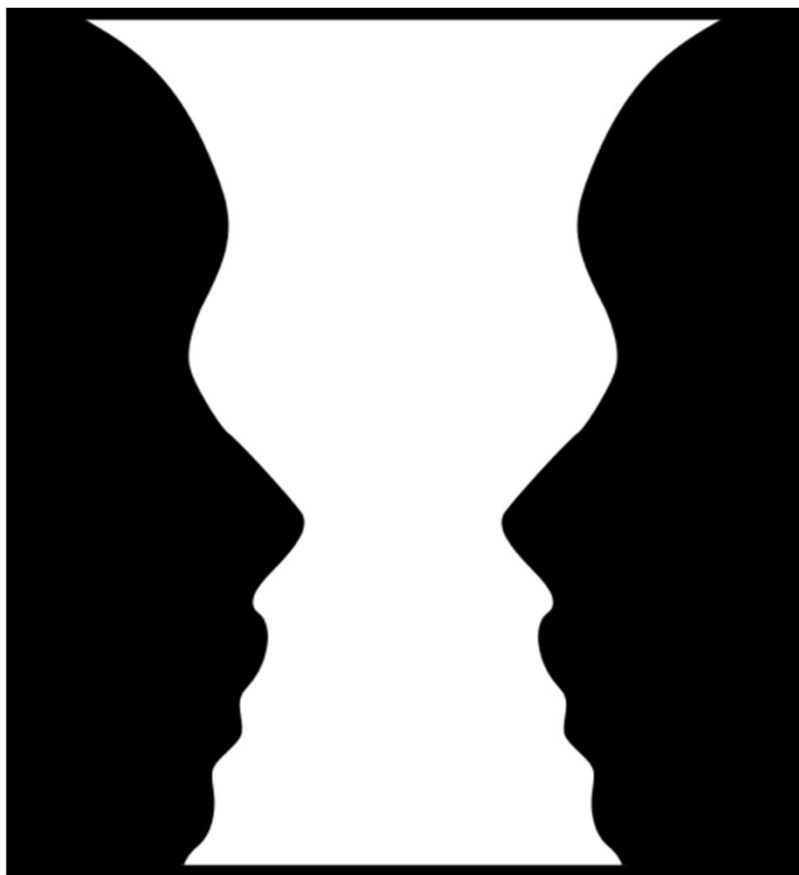
En skole børnene ikke vil hjem fra – Betydningen af lærerens relationskompetence

Årsmøde i Tænketanken Danmark
d. 11.10.18
v. Louise Klinge

Illustrationer af
Lisbeth Eugenie Christensen

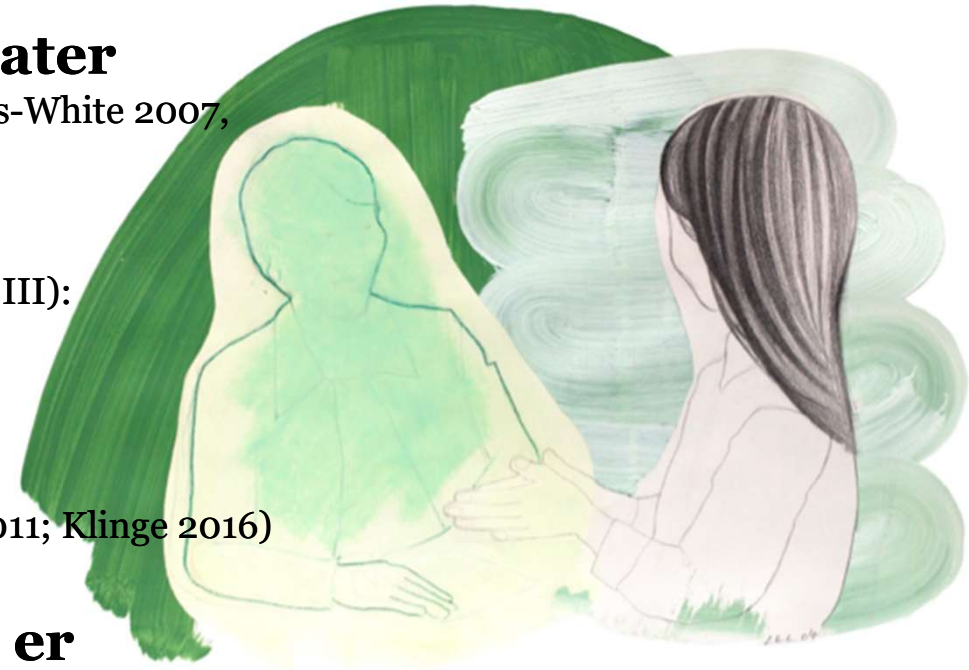

Være af betydning

LÆRER-ELEV-RELATIONENS BETYDNING

- **Elevs læringsprocesser og faglige resultater**
(fx Wentzel 2003; Pianta & Stuhlman 2004; Hermansen 2007; Cornelius-White 2007, Hattie 2009; Wubbels & Brekelmans 2012; Klinge 2016)
- **Elevs livsglæde** (OECD 2017, PISA 2015 Results (Volume III): Students' Well-Being)
- **Sociale relationer i klassen**
(Howes et al. 1994; Gazelle 2006; DCUM og Børnerådet 2009; Stanek 2011; Klinge 2016)
- **Hvor velfungerende udsatte børn og unge er**
(Ladd & Burgess 2001; Hamre & Pianta 2005; Baker et al. 2008; Dyssegaard et al. 2013)
- **Elevs trivsel; selvværd, stressniveau og selvregulering**
(McDermott 1977; Niemic & Ryan 2009; Aspelin 2010; Wistoft 2012; Klinge 2016)
- **Elevs fremtid**
(Pedersen et al. 1978; Pianta 1999; Chetty et al. 2011; Sabol & Pianta 2012)

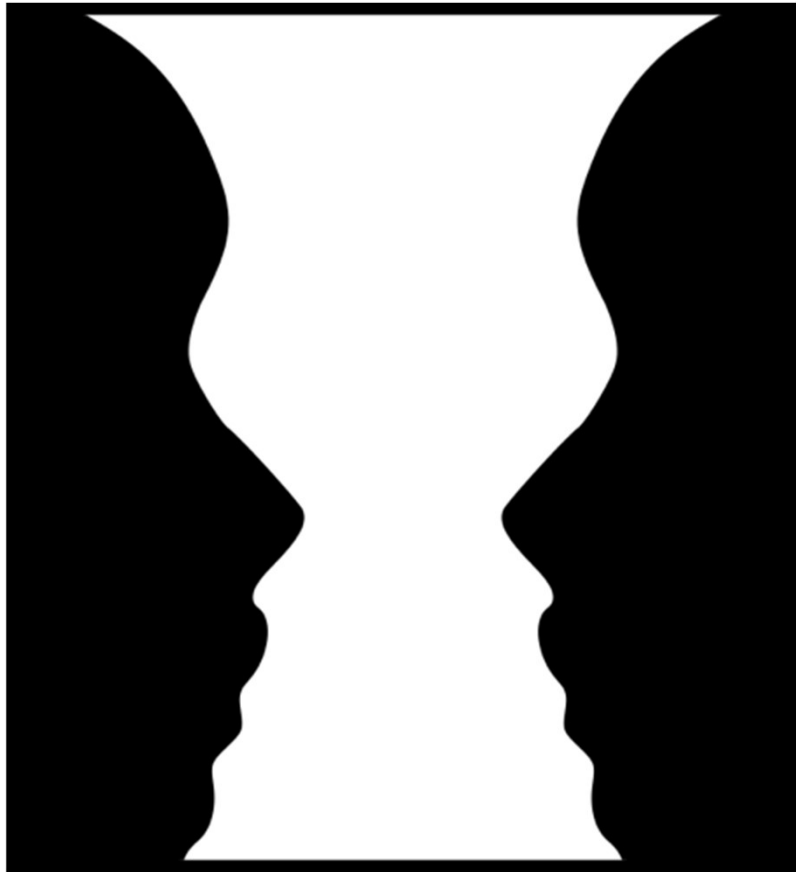

”Jeg vil gerne have, der kommer en ny klasselærer, som kan se mig meget bedre, hvis du forstår mig. Fordi at – ja, jeg har lavet ballade, har pjækket, har lavet det ene og det andet. Men forstår du mig, jeg kan også godt forandre mig, men det er det, min lærer ikke tror, jeg kan. Jeg læste tre bøger på tre uger, sådan nogen tykke nogen, og det eneste jeg får er: '*Ja, det er godt, bare gå ned i biblioteket og lån en ny*'. Så gad jeg jo ikke. Hvornår er det, jeg sidst har læst – det kan jeg ikke engang huske!”

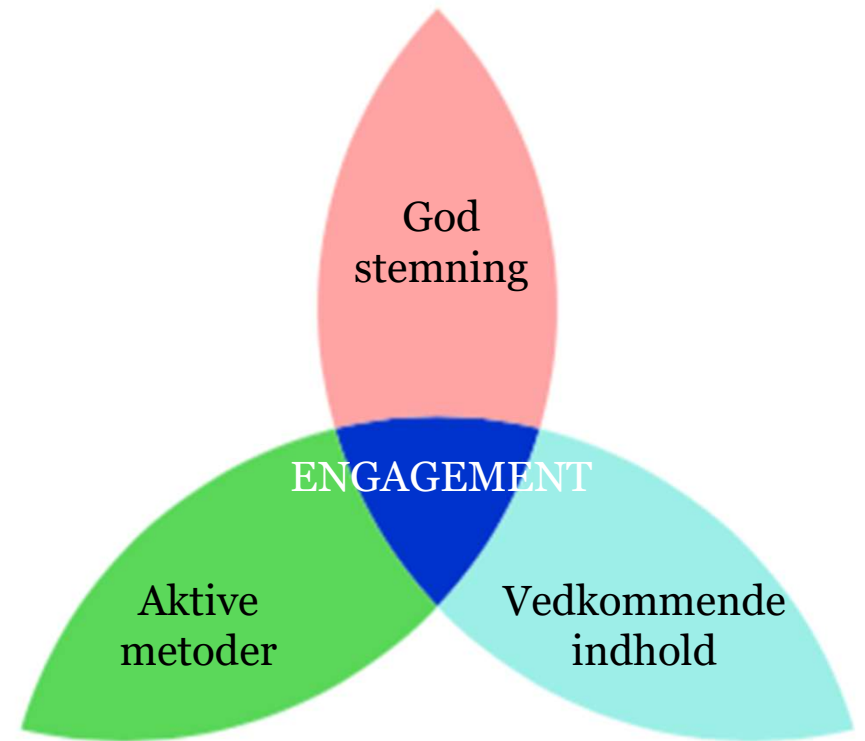
Nadia i 7. klasse

Være af betydning

Erfare engagementets didaktik

”Humungulus” viser nervecellernes organisering. – Vi er kommunikerende, sansende og skabende væsener.

”Humungulus” viser nervecellernes organisering. – Vi er kommunikerende, sansende og skabende væsener.

PARADOKSET:

**”Her i livet lærer mennesket først at gå og tale.
Dernæst lærer det at sidde stille og holde mund.”**

Forfatter og filminstruktør Marcel Pagnol

Filmkompagniets 6 små film om relationskompetence

OL i idræt

Mette fortæller sin 6. klasse, hvad de skal arbejde med i dag, og at hun den næste dag skal være vikar for Murat i idræt. Adam spørger, hvad de skal lave i idræt, og får at vide, at de skal træne til OL om fredagen. Adam indvender, at det kommer til at regne hele dagen. Mette svarer med bestemt stemme: “Jamen ved du hvad, så er det bare ærgerligt. Det har vi prøvet før, ik’.” Adam spørger: “Hvad sker der, hvis man ikke vil komme ...”, og Mette afbryder og siger: “Ved du hvad, jeg gider slet ikke diskutere det ...” Adam fortsætter: “Skal man i en anden klasse?” Mette responderer: “Ej, ved du hvad, jeg gider slet ikke diskutere det, fordi du kommer bare. Det er undervisning det her, så det gider jeg slet ikke at diskutere, og det gider jeg slet ikke at høre noget om. Skal vi sige det, Adam? Og så gider jeg ikke dine negative holdninger igen, vel. Det er ligesom med den der fest, ik’ – negativ, negativ, negativ, og så alligevel er det skide sjovt, når du kommer af sted. Så prøv at lade være.”

Adam mumler noget, der ikke er hørbart, og gemmer hovedet væk bag den ene hånd. Mette spørger: “Hvad siger du?” og Adam mumler: “Ikke noget”. Mette siger: “Vil du sige noget, eller vil du ikke sige noget ...” Adam afbryder: “Nej. Jeg vil ikke sige noget...” Mette afbryder: “Nej, men så lad være. Så lad helt være med at sige noget, hvis du ikke gider sige det, du siger.” Adam: “Det er dig, der spørger mig.” Mette: “Jamen, det er da irriterende, at du sidder og siger noget, og man så ikke kan høre, hvad det er, du siger, og så gider du ikke gentage det. Så kan man da ikke tale med dig, Adam.” Adam sidder stadig med hovedet gemt bag hånden og siger stille: “Taler med mig selv.” Mette siger: “Ja, men så skal du gøre det uden for timen. Er du med?” Adam siger stille “Ja”, og Mette siger: “Godt, har alle fundet deres ting frem?”

Alle andre elever har set ned i bordet, mens Mette og Adam har skændtes, og afsættet til det følgende fælles fokus på undervisningsindholdet er tydeligvis en negativ stemning. De næste fem et halvt minut sidder Adam som forstenet og ser ned i sit bord med hovedet halvt skjult af sine hænder.

At være "skole-uvillig" er ikke det samme som at være "lærings-uvillig"

UDSATTE BØRN

Hvert sjette barn er udsat for fysisk vold i hjemmet

Hvert 10. barn vokser op i hjem med alkoholmisbrug (122.000 børn).

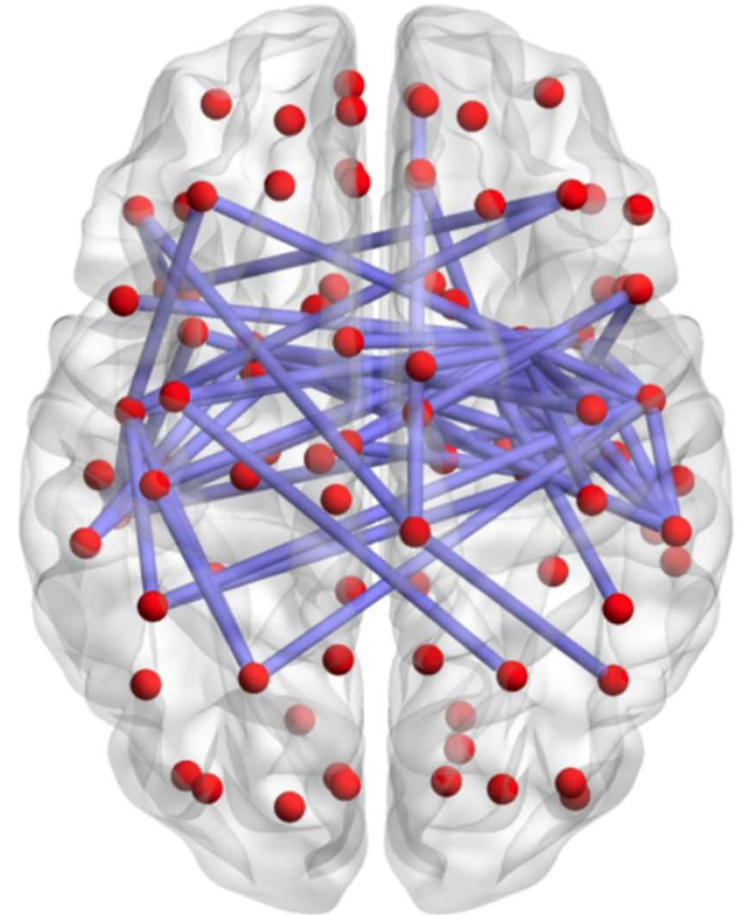

Bryde negativ social arv

75 % af hjernens neurale netværk dannes i løbet af livet. Antallet af de neurale netværk afgør et menneskes handlemuligheder i livet.

Mange af de neurale netværk dannes gennem positive samspil med andre mennesker.

Positive samspil er altså afgørende for at bryde negativ social arv.

Vi taber for mange

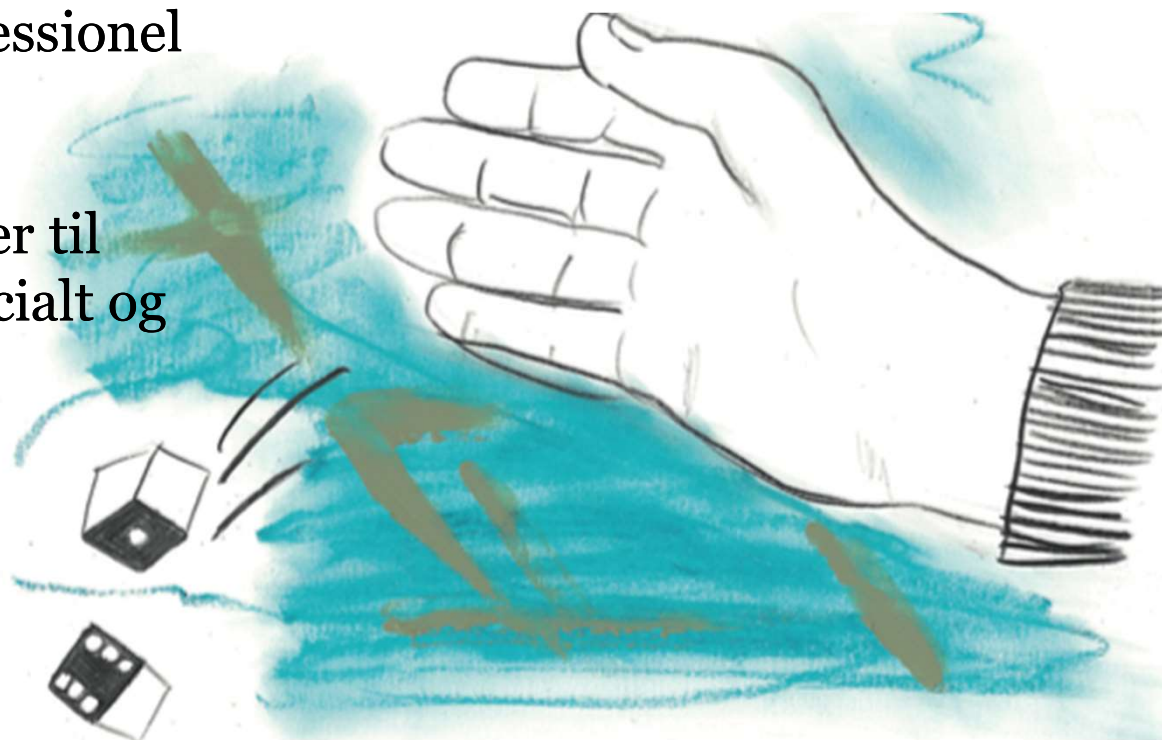
- Hver fjerde af eleverne fra 4.-9. klasse oplever ikke samhørighed med lærerne (70.000)
- Mindre end 50 % fra 4.-9. klasse oplever, at undervisningen 'giver dem lyst til at lære mere'
- Under 10 % fra 4.-9. klasse synes, at undervisningen meget tit er spændende (Den nationale trivselsmåling 2017)
- 22% af de 25-årige har ikke anden uddannelse end folkeskolen – det gælder for 45% af børn med ufaglærte forældre (Arbejderbevægelsens Erhvervsråd 2016)

PROFESSIONALISME ER IKKE GIVET

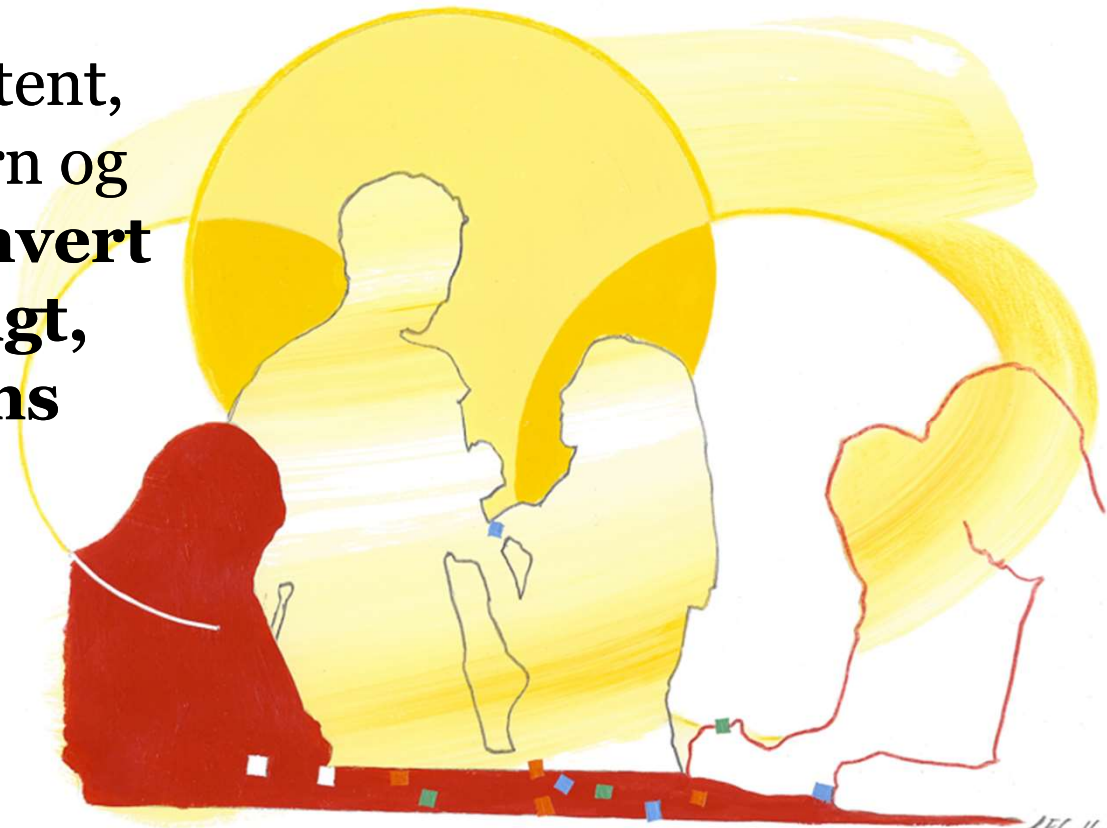
Hvis læreren ikke forholder sig reflekterende til sine samspil, følelser og forventninger til elever og klasser, bliver undervisningen uprofessionel og præget af vilkårlighed.

Det bliver tilfældigt, om læreren bidrager til elevernes trivsel og udvikling fagligt, socialt og personligt.

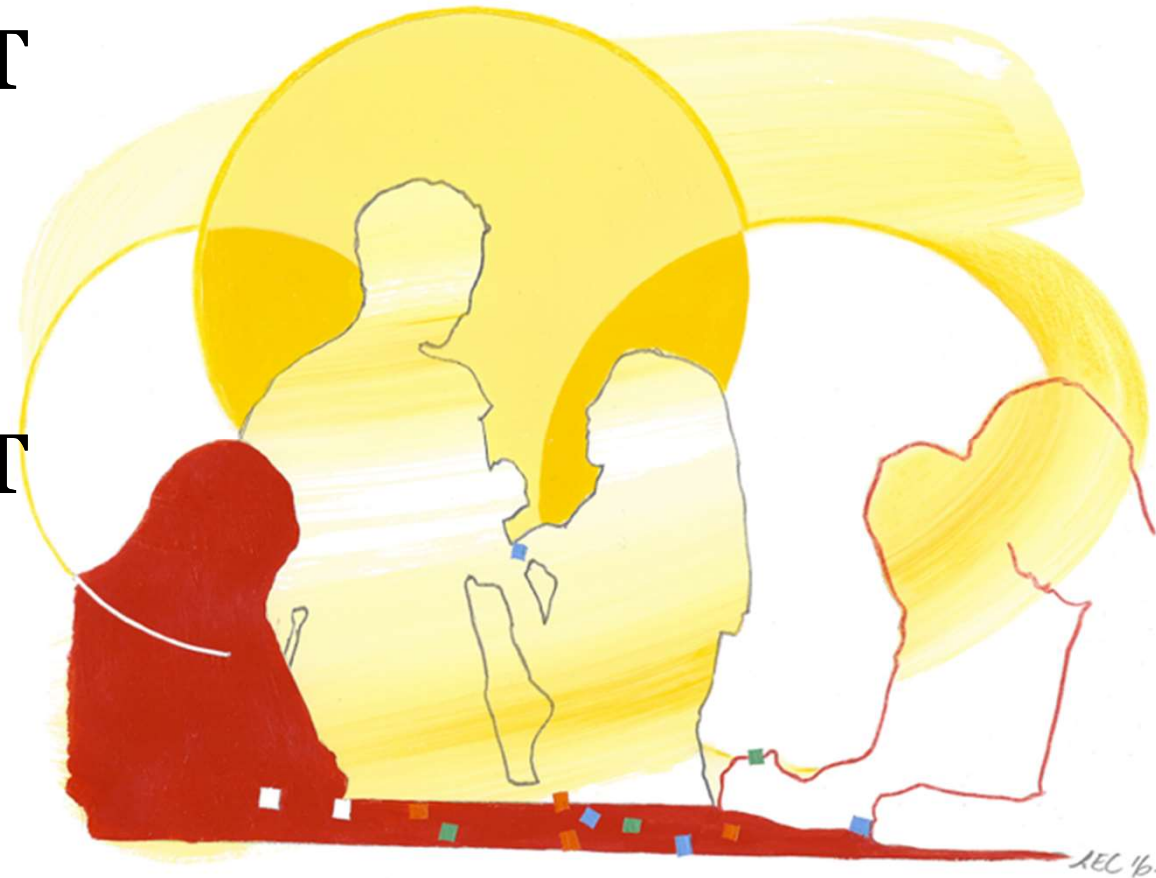
Professionel relationskompetence

Fagpersoner handler relationskompetent, når de indgår i samspil med hvert barn og klassen som helhed, som **fremmer hvert barns trivsel og udvikling – fagligt, socialt og personligt – og klassens læringsfællesskab**

**INGEN HANDLER
RELATIONSKOMPETENT
ALTID**

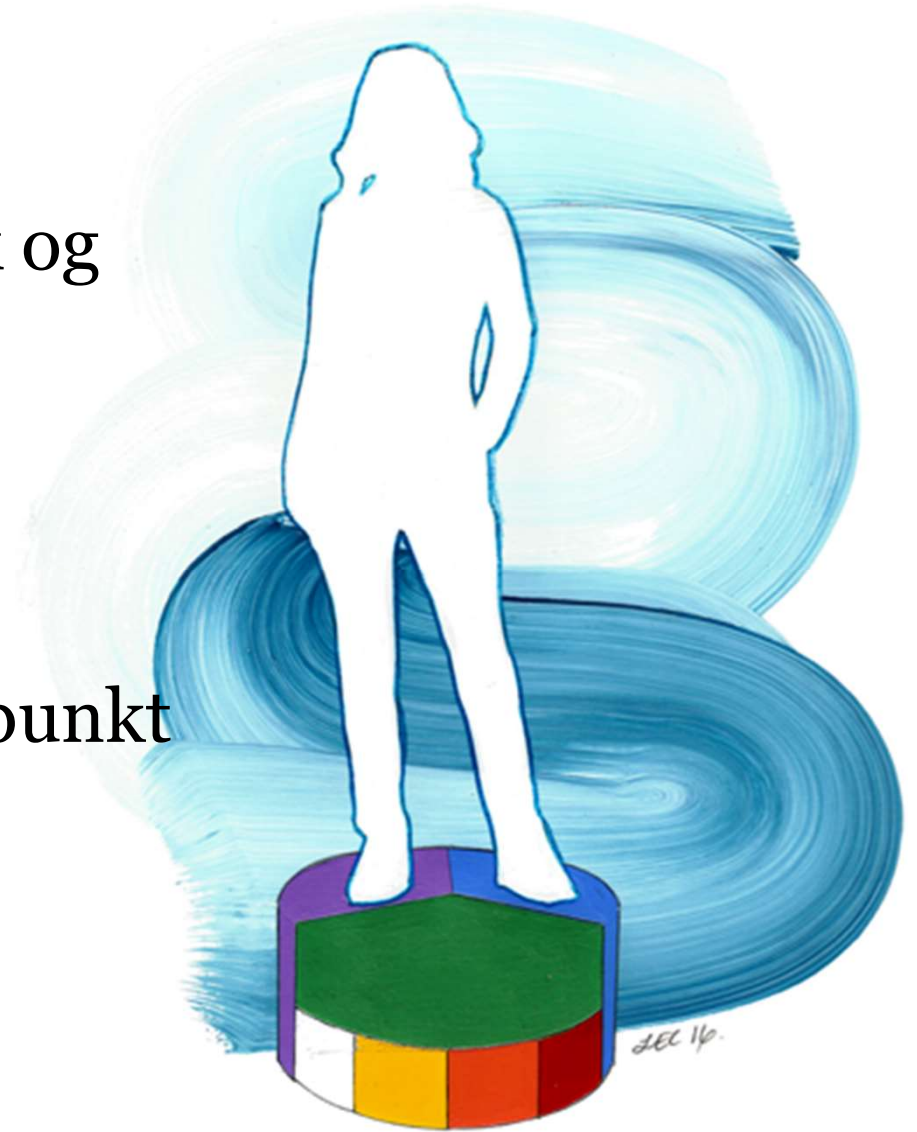
**ALLE HANDLER
RELATIONSKOMPETENT
INDIMELLEM**

Relationskompetencen er dynamisk og kan styrkes – både individuelle og strukturelle forudsætninger for relationskompetencen kan styrkes.

Men nogle har for svagt et udgangspunkt til, at det kan blive godt nok.

Den professionelle relationskompetence er en nødvendig, men *ikke* en tilstrækkelig betingelse til at etablere klasser som læringsfællesskaber

Tre kendetegn ved professionel relationskompetence

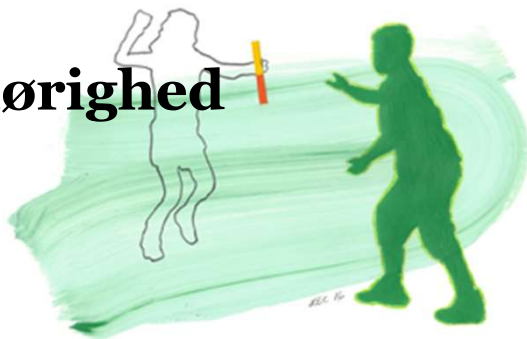
Understøtte børnenes behov for at opleve:

– **selvbestemmelse**

– **kompetence**

– **samhørighed**

Afstemme:

Non-verbale og verbale udtryk, der signalerer, at fagpersonen har børnene på sinde

Omsorgsetiske handlinger

Når fagpersonen gennem omsorg og respekt styrker børnenes etiske ideal om at møde andre sådan

Anbefalinger til læreruddannelsen

- Optagelsesprøve med samtale og praktisk opgave
- Alle undervisere på LU skal have erfaring med at undervise i folkeskolen
- Indfør langt mere praktik og stil højere krav til praktiklærere
- Bidrag til professionalisering gennem transformativ læreprocesser, så de studerendes mentalisering, nærvær og affekt-regulering styrkes
- Lad 'høj faglighed' bestå i at kunne bygge bro mellem børn/unge og fagligt indhold
- Giv lærere og pædagoger en fælles grunduddannelse

Anbefalinger til en skole baseret på viden fremfor vaner

- Ansæt kun personale efter at have set dem i interaktion
- Skab menneskevenlige strukturer der understøtter personalets oplevelser af selvbestemmelse, kompetence og samhørighed
- Udfordr 1-tallets tyranni med én lærer til én klasse fra én årgang i ét fag i én time i ét klasseværelse – med ca. 1,7 m² per barn der skal kunne det samme på samme tid!
- Erstat skemaet med en projektbaseret og aldersintegreret struktur – inspireret fx af High Tech High og Freinet-skolerne
- Erstat fagene med universalier
- Gør skolen lektiefri
- Erstat karakterer i udskolingen og 9. classes afgangseksamen med integration af grundskole og ungdomsuddannelse

Syv forudsætninger for professionel relationskompetence

1) At fagpersonen oplever selvbestemmelse, kompetence og samhørighed

2) generel og specifik viden om børn og læreprocesser

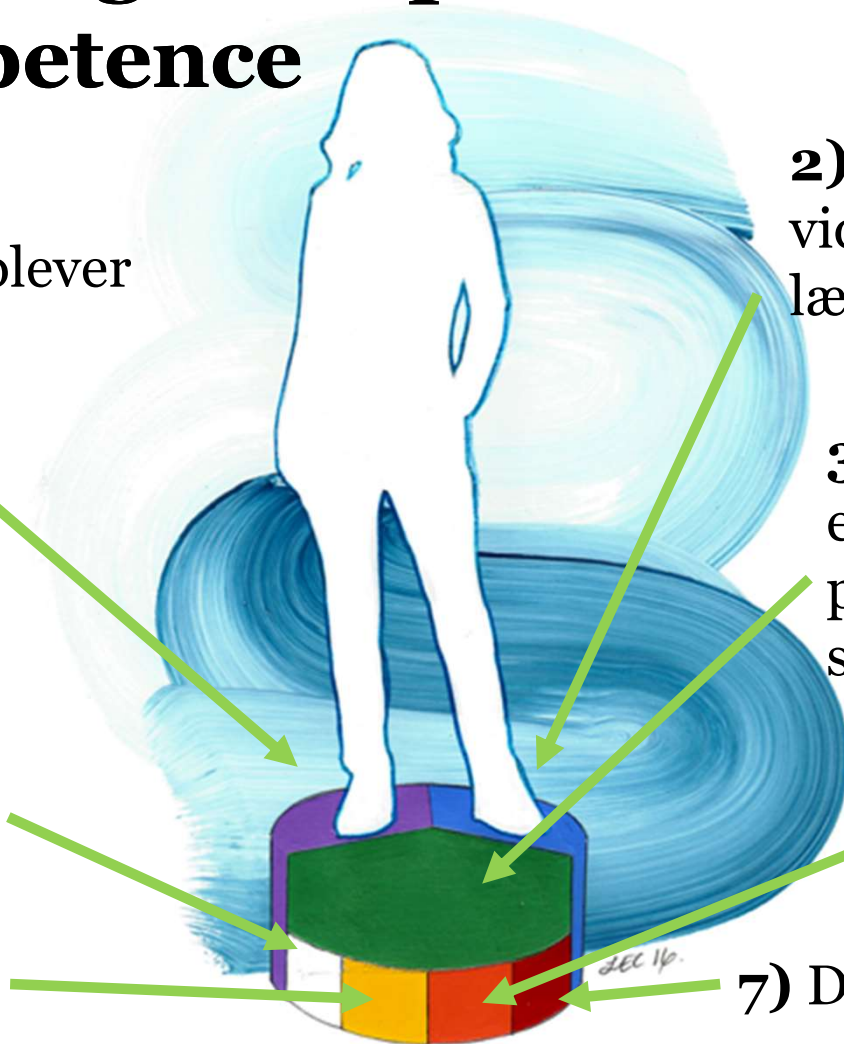
3) Receptiv rettetthed – dvs. en modtagende fokusering på eleverne, indholdet og sig selv.

4) Nærvær

6) Positive emotioner

5) Mentalisering

7) Didaktisk overskud

**TAK FOR
OPMÆRKSOMHEDEN**

Læs mere på louiseklinge.dk, hvor min ph.d. ligger til gratis download.

Følg mig på LinkedIn og bliv opdateret om konferencer og artikler, jeg bidrager til.